

Lausunto

TEM/221/00.06.01/2014

31.01.2014

Viite Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelevan työryhmän "Tulevaisuuden lukio, valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako" (20.12.2013, Diaarinumero: OKM/85/040/2012) -selvityksen ehdotuksiin

Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyys- ja yrittäjyysosasto haluaa kiinnittää huomiota "Tulevaisuuden lukio" -selvityksen johdosta erityisesti lukiolaisten saaman opinto-ohjauksen sekä koulutus- ja työelämätiedon määrään ja laatuun.

Tulevaisuuden lukio -selvityksessä yleisiä valtakunnallisia tavoitteita esiteltäessä on kiinnitetty huomiota lukio-opintojen pirstaleisuuteen sekä puutteisiin opiskelijoiden itseohjautuvuudessa ja työelämätaidoissa. Opinto-ohjauksessa on myös ennen tätä selvitystä todettu puutteita. Opinto-ohjaukseen esitetty lisäys siten, että ohjauksen kurssien määrä lisätään kahteen, on siis aivan oikeansuuntainen. Erittäin kannatettavaa on myös, että nämä kurssit olisivat pakollisia. Näin pystytään välttämään aiempi tilanne, jossa ohjauksen syventävän kurssin oli valinnut vain 18 % oppimäärän suorittaneista.

Tilastokeskuksen vuositilastojen mukaan lukion päättyessä jatkoon on viime vuosina päässyt noin 40 % ylioppilastutkinnon samana vuonna suorittaneista eli noin 60 % jää tässä vaiheessa vielä tutkintotavoitteisen koulutuksen ulkopuolelle. Ylioppilaiden työnsaanti on perinteisesti ollut hyvää. Välivuonna työtä tehdessään nuori on voinut vielä selvittää omia toiveitaan ja tarkentaa ns. välivuoden aikana tulevia koulutussuunnitelmiaan. Samalla nuori on saanut työkokemusta.

Ylioppilaiden työtilanne on heikentynyt koko vuoden 2013 ajan verrattuna vuoteen 2012. Joulukuussa 2012 lopussa oli 3 390 työtöntä ylioppilasta, kun vuoden 2013 lopussa oli jo 5 163. Välivuoden aikana työllistyminen ei siis ole enää selviö. Tarkasteltaessa työttömyyden kehittymistä koulutustaustan mukaisesti vuoden 2013 aikana ylioppilaiden työttömyys kasvoi toiseksi eniten ammatillisen toisen asteen tutkinnon suorittaneiden jälkeen.

Opinto-ohjauksessa lukiossa pitäisi kiinnittää huomiota koulutus- ja työelämätietoon, tulevan koulutuspolun suunnitteluun sekä työelämäosaamiseen siten, että työelämävalmiudet kehittyisivät myös niillä ylioppilailla, jotka eivät vielä ylioppilasvuonna hae tai pääse jatkokoulutukseen.

Tulevaisuuden lukio -selvityksessä mainitaan työelämätietouden tärkeys, mutta selvityksestä ei käy ilmi, mitä tietoja ja missä vaiheessa tietoja lukiolaisille kertyy. Jos työelämätietous sisältyy yhteiskuntaopin syventäviin kursseihin, voi vaihtoehdossa A olla lukiolaisia, jotka eivät näitä syventäviä kursseja valitse.

Huomiota lukioaikana tulisi kiinnittää riittävään tietoon valintojen pohjaksi. Vaikka lukion tehtävä on valmentaa opiskelijoita pääasiassa jatko-opintoihin, tulisi lukion aikana saatavan työelämän tietämyksen ja tuntemuksen vahvistaa myös opiskelijoiden valmiuksia työelämään avoimille työmarkkinoille, joilla suurin osa kirjoittaneista ennen jatko-opintoja tällä hetkellä joutuu työpaik-

koja hakemaan. Erityisesti yhteistyön lisääminen lukion ja ympäröivän työelämän välillä saattaisi helpottaa ja nopeuttaa nuorten lukion jälkeisiä siirtymävaiheita.

Tulevaisuuden lukio -selvityksessä todetaan haasteeksi koulun ulkopuolella tapahtuvan oppimisen hyödyntäminen (s.30). Esimerkiksi työelämän/yritysten kanssa tehtävän yhteistyön puitteissa voisi olla työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Se toisi myös relevanttia työelämä tietoutta tulevien valintojen pohjaksi. Tämä vaatisi työelämäyhteistyön tiivistämistä (lukio-tet?/kesätyöt) erityisesti opinto-ohjauksen kanssa sekä työelämäyhteistyön liittämistä osaksi henkilökohtaista jatko-opiskelusuunnitelmaa.

Selvityksen mukaan opiskelijaa perehdytetään elinkeinoelämään ja yrittäjyyteen, mutta selvityksestä ei käy ilmi, miten tämä tehdään. Nuoret ovat eri kyselytutkimuksen mukaan entistä kiinnostuneempia yrittäjyydestä. Yrittäjätietoutta ei tule unohtaa osana työelämä tietoutta. Yrittäjätietouden lisääminen toiminnallisten mallien kautta olisi kehittämiskohteena tärkeää (vertaa Yrityskylä-malli peruskoululaisille).

Nuorisotakuun kehittämistyö on osoittanut, että joustavuuden ja opiskelijoiden tarpeiden mukaisen tuen lisääminen on oikeansuuntainen toimi.

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutuksen valmistavaan koulutukseen tulee sisältyä vahvistetusti opinto-ohjausta (raportissa *"tulisi antaa myös opinto-ohjausta"*). Maahanmuuttajataustaisten nuorten mahdollisesti suurempi koulutusvaihtoehtojen ja työelämä tietouden tarve tulisi huomioida myös varsinaisten lukio-opintojen aikana.

Selvityksessä ei ole mainintaa siitä, miten uudistettava lukiokoulutus vaikuttaa jatkokoulutukseen pääsyyn ylioppilaskirjoitusten jälkeen. Välivuotia vähentäisi prosessin sujuva eteneminen jatko-opintoihin siten, että tietyin määrän syventäviä opintoja aineessa x suorittanut saisi mahdollisuuden jatkaa suoraan ilman pääsykokeita yliopistojen/ammattikorkeakoulujen ennakolta määriteltuihin opinto-ohjelmiin. Siirtyminen suoraan jatko-opintoihin vähentäisi nuoren paineita ylioppilasvuonna ja nopeuttaisi nuoren opintopolkua lukiosta korkeakoulun kautta työelämään. Tällä olisi merkitystä korkeakouluista valmistuvien iän alenemiseen ja siten myös nuorten työllisyysasteen kohottamiseen.

Kimmo Ruth

Osastopäällikön vs., työmarkkinaneuvos

Teija Felt

Työmarkkinaneuvos

JAKELU

Opetus- ja kulttuuriministeriö

TIEDOKSI

TEM/TYO/Esikunta

TEM/TYO/TOP

TEM/kirjaamo